

2. The Commonwealth of Learning, "An Introduction to Open and Distance Learning"; available from <http://www.col.org/ODLIntro/introODL.htm>; accessed 14 August 2002.
3. *Haddad Wadi D.* And *Jurich, Sonia* (2002), "ICT for Education: Potential and Potency", in *Haddad, W. & Drexler, A.* (eds), *Technologies for Education: Potentials, Parameters, and Prospects* (Washington DC: Academy for Educational Development and Paris: UNESCO).
4. *Jung I.* "Issues and Challenges of Providing Online In-service Teacher Training: Korea's Experience"; available from <http://irrod.org/content/v2.1/jung.pdf>; accessed 4 August 2002.
5. *Bransford J.* *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School* (Washington, DC: National Research Council).
6. *Haddad Wadi D.* & *Alexandra Drexler* (2002), "The Dynamics of Technologies for Education", in *Haddad, W. & Drexler, A.* (eds.) *Technologies for Education: Potentials, Parameters, and Prospects* (Washington DC: Academy for Educational Development and Paris: Unesco).
7. *Rao V. Rama*, "Audio Teleconferencing".
8. *Richmond Ron.* *Integration of Technology in the Classroom: An Instructional Perspective.* SSTA Research Centre Report #97-02.
9. *Richmond Ron.* *Integration of Technology in the Classroom: An Instructional Perspective.* SSTA Research Centre Report #97-02).
10. *Victoria L. Tinio* *ICT in Education.* World Summit on the Information Society.
11. *Harris Judi*, "First Steps in Telecollaboration"; available from <http://ccwf.cc.utexas.edu/~jbharris/Virtual-Architecture/Articles/First-Steps.pdf>
12. *Blurton C.*, "New Directions of ICT-Use in Education" and *Perraton, H.* And *C. Creed*, "Applying New Technologies".
13. (*Hernes, G.* (2002), "Emerging Trends in ICT and Challenges to Educational Planning", in *Haddad, W.* And *A. Drexler* (eds.), *Technologies for Education: Potentials, Parameters, and Prospects* (Washington DC: Academy for Educational Development and Paris: UNESCO).

Юсупова М. Ф. Внедрение информационных компьютерных технологий в систему современного образования: обучение в течение жизни.

Статья посвящена развитию информационных компьютерных технологий в области образования.

Ключевые слова: *информационные компьютерные технологии, активное обучение, интегральное обучение, оценочное обучение, телеконференция, аудио-конференция, видео-конференция, Интернет-конференция.*

Yusupova M. Introduction of information computer technologies in system of modern education: teaching during life.

The article is devoted development of information computer technologies in area of education.

Keywords: *information computer technologies, active studies, integral studies, evaluation studies, TV conference, audio-conference, video-conference, Internetconference.*

Яковлєва В. А.
Криворізький національний університет

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ПІДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються психолого-педагогічні умови підготовки компетентного педагога професійного навчання.

Ключові слова: *педагог професійного навчання, компетентність, компетенції, професійна компетентність.*

Професійно-педагогічна освіта в Україні багато в чому повторює й відбиває загальні соціально-економічні проблеми національної економіки, доповнюючи їх своїми

специфічними труднощами.

Сьогодні змінилось уявлення про мету освіти, бо мова йде, насамперед, не про формування у тих, хто навчається, систематизованих знань, умінь і навичок, не про виховання, позбавлених індивідуальності, фахівців; мова йде про підготовку всебічно розвиненої творчої особистості, конкурентоспроможної на сучасному ринку праці, яка має успішно працювати в сфері будь-якої професійної діяльності, а також бути самодостатньою в особистому житті.

На самому початку ринкових реформ професійно-педагогічна освіта опинилася в скрутному стані і не зуміла адекватно адаптуватися до нових умов, вчасно зреагувати на швидко змінливі зовнішні умови. Криза бюджетного фінансування професійно-технічної освіти висунула на перший план проблему якості підготовки професійних педагогічних кадрів, протиріччя між зростанням вимог до системи професійної освіти й педагогічним професіоналізмом кадрів професійно-технічної освіти, потребою у кваліфікованих робочих кадрах й об'єктивних труднощах професійної педагогічної підготовки викладачів професійного навчання.

Сучасному професійно-технічному навчальному закладу потрібний ерудований педагог професійного навчання, що вільно й критично мислить. Крім того, він повинен бути педагогічно компетентним, готовим до реалізації особистісного підходу в проектуванні стратегії власного професійно-особистісного становлення, здатний самоактуалізуватися у своїй професійній, педагогічній діяльності.

У сучасних умовах розвитку вітчизняної професійної освіти досить часто виникає питання наявності у викладачів професійного навчання педагогічної культури. Не викликає сумніву залежність результативності підготовки майбутніх кваліфікованих робочих від психолого-педагогічної культури викладачів, що їх навчають.

У педагогіці ідеї удосконалення психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців не є новими. Дослідження відомих педагогів (В. І. Бондар, Ю. Варданян, О. Козлова, Л. Пуховська та ін.) присвячені вивченню досвіду зарубіжних колег щодо оцінювання діяльності вчителя, проблем їхньої діяльності, педагогічної майстерності та формування вимог до його професії.

Докорінні зміни, що відбуваються нині в Україні, передбачають створення адекватних до цих процесів соціально-педагогічних умов і зумовлюють необхідність оптимального реформування, розумного проектування та впровадження сучасної моделі підготовки майбутніх фахівців професійного навчання.

Розв'язання проблем цієї освітянської галузі неможливе без обов'язкового подолання усталених стереотипів, консерватизму в педагогічній науці та практиці. Вирішення цих завдань безпосередньо пов'язане з упровадженням сучасних педагогічних технологій та формування у майбутніх фахівців умінь самостійно здобувати знання і трансформувати їх в уміння та навички творчої праці.

Аналіз наукової літератури та психолого-педагогічних досліджень останнього часу засвідчив, що у більшості науковців і дослідників немає єдиного бачення змісту підготовки і розвитку компетентного педагога професійного навчання. Науковцями розглядаються окремі компоненти професійної компетентності: професійна, педагогічна, психологічна [2; 7], соціально-перцептивна, загальнокультурна, комунікативна [6].

У ракурсі нашого дослідження професійна компетентність педагога професійного навчання розглядається як інтегральне утворення, що репрезентоване системою теоретичних знань, практичних умінь, соціально значущих і професійно важливих якостей особистості, мотиваційно-ціннісної сфери та набутого досвіду, діалектичний взаємозв'язок яких забезпечує результативність та успіх в його професійній діяльності.

Компетентність педагога професійного навчання складається з двох інтегрованих

один в одного складових: компетентності техніко-технологічної (інженерної) і компетентності психолого-педагогічної. При цьому техніко-технологічна компетентність є наочною або змістовною галуззю діяльності, тобто тією сукупністю знань, умінь, навичок і якостей особистості, яку необхідно передати учням в процесі здобування професійної освіти. Психолого-педагогічна компетентність, у свою чергу, є засобом, що забезпечує цю передачу.

Ми розглядали процес формування компетентного педагога професійного навчання як систему сукупності різних форм і методів навчання, їх взаємодії та впливу на процес якісних змін у знаннях, уміннях і навичках, здатностях і якостях під час підготовки.

Водночас розпочався інтенсивний науковий пошук шляхів забезпечення якості освітнього результату, яким і є фахівець, що має стати мобільним і конкурентноспроможним на ринку праці, забезпечити ефективну організацію професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Таким чином, підготовка компетентного педагога професійного навчання – це соціально важлива проблема, яка ускладнюється тим, що потребує постійного доробку, викликаного швидкими змінами, перебіг яких у суспільстві стає з кожним днем все більш відчутним.

Мета статті – розглянути сучасні підходи до процесу підготовки компетентного педагога професійного навчання у контексті здійснення ним у майбутньому навчально-виробничої діяльності до якої існують певні вимоги. Підготовка фахівця такого рівня вимагає науково-методичну роботу нововведень у вищих навчальних закладах, що є однією з важливих педагогічних умов.

Сучасні дослідження з питань ефективної підготовки майбутніх фахівців професійного навчання наголошують на необхідності перегляду базових вимог, сформульованих системою професійної освіти до інженерно-педагогічних працівників. Не можна не погодитись з думкою вчених і практиків, які вважають, що вся система професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання має ґрунтуватися на компетентісно-орієнтованому підході, спрямованому на забезпечення професійної готовності випускників вищих професійних шкіл до здійснення навчально-виховної та навчально-виробничої діяльності у професійно-технічних навчальних закладах.

Поняття “компетентність” означає не тільки професійні знання, навички і досвід із професії, але й ставлення до справи, визначення схильності, інтересу і прагнення, здатність ефективно використовувати знання й уміння, а також особистісні якості для забезпечення необхідного результату на конкретному робочому місці у даній робочій обстановці.

За словами науковців С. У. Гончаренка, Н. Г. Ничкало, В. В. Ягупова: професійна компетентність – поняття різнопланове. Зокрема, під компетентністю розуміють знання та навички в професійній сфері, що диктуються проблемами виробництва, функціями чи елементами діяльності, які виконує робітник [3; 4; 8].

Н. Г. Ничкало зазначає: компетентність – це реальна здатність досягнення мети чи результату, тоді як кваліфікація є лише потенційною здатністю виконувати завдання у певній професійній діяльності [4].

С. У. Гончаренко розглядає компетентність як сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності [3].

У поняття компетентність В. В. Ягупов вводить здатність вибирати оптимальні рішення, аргументовано заперечувати непрофесійні рішення, володіти критичним мисленням, постійно оновлювати знання [8].

У широкому розумінні професійна компетентність є сукупністю таких складових, як: технічні знання, відповідність практичних навичок, базові знання, уміння та

здібності, робочий і життєвий досвід, особистісні якості.

Зазначені складові професійної компетентності дуже важливі, а тому спонукають до пошуку нових форм і методів професійного навчання майбутніх фахівців.

Наявність педагогічної культури у майбутніх викладачів передбачає розвиток у студентів педагогічної творчості, що характеризується як вища форма професійної активності і самодіяльності педагогічних працівників. Педагогічна творчість за змістом дуже різноманітна і включає: використання нетрадиційних форм навчання і виховання; інноваційних технологій навчання; уміння організовувати діяльність учнів відповідно до їх віку та індивідуальних особливостей окремих учнів. Необхідно вміти виявляти та обґрунтовувати створення педагогічних умов для навчання, що сприяють розвитку творчих здібностей учнів. Проте потрібно знати, що тільки творчий педагог зуміє розвивати у власній майбутній діяльності творчі здібності своїх учнів.

Відомо, що інтенсифікація навчання у сучасній школі також залежить від педагогічної культури викладачів. Коли йдеться про інтенсифікацію освіти (від франц. *intensification*, що означає посилення продуктивності, напруженості, дієвості), то, насамперед, розглядаються такі питання, як:

– ефективність педагогічної праці; підвищення якості навчання студентів – майбутніх викладачів професійного навчання; підготовка тих, хто навчається, до самостійної роботи; формування умінь організовувати власну діяльність і діяльність інших людей, з якими відбувається співпраця; уміння оцінювати власну діяльність (рефлексія) і результати роботи інших; уміння використовувати досягнення сучасного соціально-економічного та науково-технічного прогресу в процесі навчання; використання сучасних технологій навчання, інтерактивних методів та комп'ютерних технологій; збільшення уваги до можливостей використання технологій, в основі яких лежать комунікативні уміння (наприклад, діалогічних технологій навчання) тощо.

Педагог має вміти вільно входити у діалог зі студентами, чутливо реагувати на їх вольові спрямування і прагнення, відчувати межу між рівнем своєї активності і пізнавальною активністю учнів і таке ін. викладач, що здійснює професійне навчання має бути підготовленим і до того, щоб відчувати психічний стан людини.

Все зазначене вище виступає певними засобами інтенсифікації педагогічної діяльності. Найбільш важливим у цьому випадку стає те, що зростає задоволеність людини власною професійною працею, підвищується інтерес до вже обраної професії. Тобто в цілому зростає інтенція (від латин. *intentio* – спрямованість свідомості на предмет власної діяльності). У даному випадку, як підкреслюють дослідники, при зростанні інтенції підвищується спрямованість педагога на діалогічний рівень спілкування.

З педагогічною культурою викладача професійного навчання пов'язано також уміння здійснювати оцінювання результативності власної діяльності і пізнавальної діяльності своїх учнів.

Майбутній професійний педагог має володіти педагогічною діагностикою, яка є невід'ємним компонентом педагогічної діяльності. Необхідно розрізнявати педагогічну діагностику і рефлексію. Відомо, що педагогічна діагностика – це сукупність прийомів контролю і оцінки, що спрямовані на вирішення завдань оптимізації навчально-виховного процесу з урахуванням диференційованого підходу до навчання учнів. Педагогічна діагностика передбачає: удосконалення навчальних програм; виявлення ефективності впровадження методик розвитку інтересу учнів до професійного навчання, порівняльну оцінку методів навчання і виховання, що використовується у педагогічній практиці.

Декілька інший підхід до усвідомленого поняття “рефлексія”. Буквально це слово означає: самоспостереження, роздуми [7, с. 39]. Йдеться про процес роздумів особистості про власну свідомість. Це досить складне уміння зосередитися на змісті власних думок.

Рефлексія – це не прості знання особистості про себе, але й з'ясування того, як інші розуміють його. Усвідомлення особистістю в процесі рефлексії, як інші характеризують його, уміння власно оцінити свої емоційні прояви, свої пізнавальні здібності і розвинуті творчі здібності використовувати здобуті знання на практиці.

Не менш складним є вміння поєднати розмаїття потреб в єдине культурне ціле, що визнано діючим організмом, який є соціально-динамічним, що розвивається, але за специфічними правилами і принципами.

Педагогічна культура педагога – це провідна характеристика викладача професійного навчання, що включає глибокі знання з педагогіки та психології, уміння використовувати їх у роботі з учнями. Педагог має володіти умінням бачити за поведінкою учня його душевний стан, рівень розвитку емоційно-вольової сфери, риси характеру. Педагогічна культура, яка притаманна педагогу, дозволяє йому орієнтуватися у різних педагогічних ситуаціях, оцінювати їх, вибирати певні способи спілкування з окремими учнями або з цілим колективом групи. Завжди треба враховувати психічні особливості віку учнів, з якими працює педагог.

Не можна говорити про культуру конкретного педагога професійного навчання, якщо він не знає перетворень в сучасній світовій і вітчизняній освіті. Зокрема йдеться про Болонську угоду.

Основне завдання, що висуває Болонська декларація – це створити такі умови навчання у вищій школі, щоб студенти і вчені мали професійну кваліфікацію, що відповідає європейському ринку праці. Саме тому, як зауважує Я. Л. Катюк “класифікація студентів та кваліфікацій має важливе значення, тому що їх присвоєння свідчить про важливі перехідні рубежі від системи освіти до ринку праці у межах конкретної країни” [5, с. 84-85].

Підготовка вчителів до професійного навчання молоді має важливе значення, оскільки сьогодні мова йде не тільки про підготовку робочих високої кваліфікації у ПТНЗ, але й про введення профільного навчання у старшій школі загальноосвітніх навчальних закладах. Вже на даному етапі постає досить цікава, з наукової точки зору, задача: сформувані необхідний професійний світогляд, який би краще поєднував майбутню професійну діяльність людини з її загальними світоглядними цінностями, що закладені в основу цілісної вищої освіти.

Оскільки майбутній професійний педагог має один раз у п'ять років підвищувати власну кваліфікацію, бо саме за результатами її він має або підвищувати свій кваліфікаційний рівень, або підтвердити наявний рівень. Це положення не викликає сумніву, то підвищення професійної кваліфікації є однією з основних умов атестації педагогічних працівників щодо присвоєння кваліфікаційних категорій і педагогічних звань.

Сьогодні у навчальних закладах професійної освіти йдеться про впровадження інноваційних технологій навчання, але, оцінюючи результати навчання, робиться висновок про невисоку ефективність запровадження сучасних технологій. Виникає питання, що гальмує процес досягнення високого результату. Виявляється, що достатньо велика кількість педагогів, що мають високу підготовку з певної професії, що здобута у вищих професійних закладах (йдеться не про вищі педагогічні школи), разом з тим, мають не глибокі знання з психолого-педагогічних основ, які необхідні педагогу для здійснення професійного навчання і виховання. Достатньо давно відомо, що професійна компетентність визначається мірою відповідності професійного статусу особистості (її професійних знань і умінь, а також досвіду) реальному рівню складності тих завдань, що їй потрібно вирішувати. Проте необхідно усвідомлювати, що поняття “компетентність” не є тотожним поняттю “професійна кваліфікація”. Зміст поняття “компетентність” більш

широке за обсягом, оскільки воно включає не тільки суто професійні знання та вміння, які використовуються для характеристики кваліфікації, але й певні якості людини.

Йдеться про такі з них, як: ініціатива; здібності працювати в команді; ділова співпраця; уміння вчитися, бажання вдосконалювати власні професійні знання та уміння; уміння логічно мислити і оцінювати конкретну ситуацію; працювати з великим обсягом інформації і вибирати необхідну тощо.

У педагога має з'явитися власна потреба у розробці модернізованої навчальної програми, її загальна характеристика і специфічні особливості. Важливим є також те, що педагог, який має застосувати інноваційні навчально-виховні технології, має вміти дати їм психолого-педагогічні характеристики, вміти розробляти дидактичні проекти, усвідомлюючи логічну послідовність дій від поставленої мети до прогнозованого результату. Можна вважати значним досягненням педагога професійного навчання уміння розвинути в учнів потребу в їх саморозвитку і самовдосконаленні.

Висновки. Теоретичний аналіз здійсненого дослідження та досвід роботи з підготовки компетентного педагога професійного навчання дозволяє нам зробити висновок, що основними при функціонуванні таких умов, модель готовності майбутнього педагога професійного навчання передбачає мотиваційний, комунікативно-інформаційний, операційно-діяльнісний компоненти. Так мотиваційна готовність спрямована на розвиток творчого потенціалу, здатності до рефлексії, прагнення до наукового пошуку, постійного самовдосконалення і самореалізації. Комунікативно-інформаційний – накопичувати знання системи професійного навчання в її історичному розвитку та на сучасному етапі; знання норм професійної етики, когнітивної психології, психології особистості; сучасних інформаційних технологій; тощо. Операційно-діяльнісний компонент представлений вміннями і навичками оперування набутими знаннями в професійній діяльності.

Використана література:

1. *Бондар В. І.* Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В. І. Бондар. – К. : Вересень, 1996. – 129 с.
2. *Варданян Ю. В.* Становление и развитие профессиональной компетентности педагога и психолога / Ю. В. Варданян. – М., 1998. – 179 с.
3. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997 р. – 376 с.
4. Державні стандарти професійної освіти: Теорія і методика : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 334 с.
5. *Катюк Я. Л.* Болонський процес: інтеграція і демократизація вищої освіти / Я. Л. Катюк // Розвиток післядипломної педагогічної освіти України в умовах інтеграції : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (11-12 квітня). – Донецьк : МОН України; АПН України; ЦІ ППО та інші, 2007. – 388 с.
6. *Козлова О. Г.* Методика інноваційного пошуку вчителя : [навчально-методичний посібник] / О. Г. Козлова. – Суми : Мрія-1, 1998. – 96 с.
7. *Пуховська Л. П.* Стратегія розвитку професіоналізму педагогів на зламі століть / Л. П. Пуховська // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 29–32.
8. *Ягупов В. В.* Повышение профессиональной компетентности: ведущая тенденция развития подготовки рабочих кадров на современном этапе / В. В. Ягупов // Проблемы разработки та впровадження модульної системи професійного навчання : зб. наук. праць / гол. ред. Г. Є. Гребенюк. – Харків : Каравела, 1999. – С. 9–15.

Яковлєва В. А. *Современные направления подготовки компетентного педагога профессионального образования.*

В статье рассматриваются психолого-педагогические условия подготовки компетентного педагога профессионального обучения.

Ключевые слова: педагог профессионального обучения, компетентность, компетенции, профессиональная компетентность.

Яковлева В. А. Modern directions of preparation of competent teacher of trade education.

The article deals with the psychological and pedagogical conditions for the preparation of a competent teacher training.

Keywords: teacher training, competence, professional competence.

Александров Александр
Вест Лондон Колледж, Великобритания

ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ

Досліджуються напрями і підходи професійного навчання зацікавлених користувачів/споживачів, спеціалістів-професіоналів і потенційних інвесторів електронної комерції з використанням сучасних технологій навчання та інформаційних засобів.

Ключові слова: електронна комерція, користувачі, споживачі, інвестори, технологія навчання.

Идея использования электронных средств для совершения коммерческих транзакций возникла почти одновременно с возникновением компьютерных сетей. Были разработаны специальное программное обеспечение и протоколы, позволяющие обмениваться данными (формальный заказ, счёт-фактура, подтверждение отправки и т.п.) и производить расчеты. Electronic Data Interchange – EDI и Electronic Funds Transfer – EFT (Электронный обмен данными и Электронный перевод денежных средств) были распространены в 70-80 годы; эти технологии позволяли группам предприятий существенно упростить и удешевить процедуры поиска товаров, ведения переговоров и непосредственно закупок и платежей. Технологии используются до сих пор, однако с 1994 года (с разработкой протоколов, обеспечивающих безопасность, и скоростных интернет-технологий) началось реальное развитие электронной коммерции (в дальнейшем – ЭК): большинство значимых американских компаний создали собственные веб-сайты, их примеру последовали европейские партнёры. К 2001 году объём *бизнес/бизнес* транзакций превысил 700 миллиардов долларов США. К 2003 году пионер *бизнес/покупатель* разновидности ЭК, ныне всем известная компания Amazon, получила первую прибыль, пройдя через годы борьбы за выживание, сохранив престиж во время раздувания т.н. “точка-ком мыльного пузыря” (dot-com bubble), обогатившего немногих и разорившего тысячи инвесторов. Одним из ключевых элементов, позволивших Amazon выжить и стать самой популярной компанией, работающей исключительно в сфере ЭК, стало доверие покупателей. Теперь очевидно, что элемент доверия и был решающим во всей стратегии компании.

С самого начала развития ЭК, как явления в технологии и бизнесе, выявились группы лиц, непосредственно участвующих в её процессах или материально заинтересованных в их стабильности и развитии.

1. Самая обширная группа, охватывающая максимальное (и увеличивающееся) количество людей – **пользователи**, иначе говоря, мы с вами, те, кто покупает товары или услуги.

2. Далее следуют те, кто осуществляют техническую и технологическую поддержку – **дизайнеры и разработчики**. Среди них – те, кто работает с аппаратурой и сетями, и те, кто обеспечивает программное обеспечение.

3. **Менеджеры информационных технологий**, управляющие процессами создания